

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Дубова О. П., магістр, Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, м. Черкаси

У сільському господарстві процеси виробництва, розподілу, обміну та споживання мають свої особливості, які значною мірою залежать від природних факторів. Рослинництво є основною складовою аграрного сектору економіки та джерелом прибутків сільськогосподарських підприємств. Збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва та покращення її якості є актуальним питанням. Належна організація бухгалтерського обліку підвищує його роль як основного засобу одержання достовірної інформації для прийняття економічно обґрунтованих рішень і попередження ризику у виробничо-фінансовій діяльності підприємства.

Дослідженню проблем організації та методології обліку і контролю виробничих витрат приділили увагу у своїх працях провідні вітчизняні вчені-економісти: М.Г. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, П.Л. Сук, С.Ф. Голов, В.Г. Лінник, Є.В. Мних, В.В. Сопко та ін.

Метою обліку витрат у сільському господарстві є забезпечення користувачів оперативною, достовірною та повною інформацією щодо кількості та вартості одержаної продукції, матеріальних, трудових та інших виробничих витрат по структурних підрозділах та по підприємству в цілому, не тільки для потреб поточного та оперативного управління, а й стратегічного. Тому для різних рівнів управління потрібна різна інформація про витрати, що потребує відповідної організації їх обліку.

На сільськогосподарських підприємствах для цілей фінансового обліку використовують класифікацію витрат, наведену в П(С)БО 16 "Витрати" [1], а для внутрішньогосподарського планування, обліку і калькулювання собівартості продукції застосовують класифікацію витрат, подану у Методичних рекомендаціях з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [2].

Рослинництво, як окрема галузь, має специфічні особливості, що впливають на ведення бухгалтерського обліку. Для нього характерний сезонний характер виробництва, розрив між періодами виконання технологічних процесів і одержання готової продукції. Виробничі витрати в рослинництві здійснюються протягом тривалого часу, причому дуже нерівномірно, технологічний процес залежить від природних умов і практично не може бути прискорений за рахунок інтенсифікації.

У рослинництві організовують облік за такими об'єктами: сільськогосподарські культури, сільськогосподарські роботи, витрати, які підлягають розподілу (враховуються протягом року на окремих аналітичних рахунках), інші об'єкти. Щодо останніх, то Методичними рекомендаціями [2] передбачено обліковувати їх на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» та відносити на конкретні культури шляхом розподілу. Такий розподіл може

здійснюватися тільки в кінці року, а тому протягом року на рахунку 91 має буде залишок за дебетом рахунка, що не вписується в методологію його обліку.

Облік витрат є базою для калькуляції собівартості, яка в свою чергу, представляє результат обліку витрат на виробництво продукції. Визначивши собівартість продукції і проаналізувавши причини її зміни, здійснюється розрахунок планових витрат на майбутній рік, оскільки протягом року сільськогосподарську продукцію обліковують за плановою собівартістю. Взагалі планування діяльності, і витрат на виробництво зокрема, є необхідною складовою управлінського процесу на сільськогосподарському підприємстві.

У зв'язку із залежністю виробництва від природних умов, сільське господарство має високий рівень виробничого ризику у порівнянні з іншими галузями економіки. Це обумовлено особливістю поведінки змінних витрат при зниженні урожайності під впливом негативних природних умов. Сільськогосподарське виробництво інерційне і витрати виробництва досить важко скоригувати протягом одного виробничого циклу, що впливає на ефективність виробництва продукції.

Зазначимо, що ефективність виробництва продукції рослинництва залежить від безлічі факторів. Зокрема, правильний облік виробництва є основною умовою для отримання достовірних даних про виробництво. Достовірність і своєчасність обліку дозволяє контролювати і регулювати виробничий процес на окремих стадіях, які є складовими собівартості продукції. У результаті аналізу отриманих даних можливе виявлення проблемних ділянок виробництва й усунення їх недоліків, а також розробка шляхів підвищення ефективності виробництва.

Агропромисловий комплекс потребує включення до системи обліку і контролю таких витрат, яких немає в інших галузях економіки, наприклад, природоохоронних (екологічних) витрат. Адже сільське господарство є єдиною системою природокористування. При цьому доцільно передбачити різні методики обліку для поточних і капітальних витрат, пов'язаних з природоохоронною діяльністю. До поточних витрат при виробництві продукції рослинництва можна віднести витрати по обробці ґрунтів, придбанню природних мінеральних препаратів, покупці екологічно безпечних препаратів по захисту рослин, боротьбі зі шкідниками і хворобами, додаткові витрати, пов'язані з насінництвом (сортові прополки, апробація, очищення комбайнів після прибирання різних сортів, обробка насіння, витрати на зберігання), витрати по переробці і таке інше. До капітальних витрат можуть відноситися витрати на будівництво (облаштування) і обслуговування складів, відстійників, сховищ, очисних споруд, закладці лісосмуг і буферних зон, витрати по підвищенню ґрунтової родючості тощо [3]. Непрямим шляхом на цю статтю повинні бути розподілені витрати по організації біологічної сівозміни, внесенню компостів, добрив (що не вносяться безпосередньо під окрему культуру), витрати по утилізації відходів, витрати по експертизі виробничого процесу, сертифікації, контролю, витрати по управлінню природоохоронною діяльністю. Розподіл доцільно проводити пропорційно прямим витратам.

Отже, ведення обліку витрат на сільськогосподарських підприємствах, зокрема пов'язаних з рослинництвом, вимагає врахування галузевих особливостей діяльності, що сприятиме спрощенню й ефективності обліку витрат та підвищенню якості продукції рослинництва.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99р. № 318, зі змінами.
2. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств : Наказ Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 р. № 132.
3. Пеньова О.В. Облік виробництва екологічно чистої продукції рослинництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/oblik-virobnictva-ekologichno-chistoi-produkcii-roslinnictva.html>